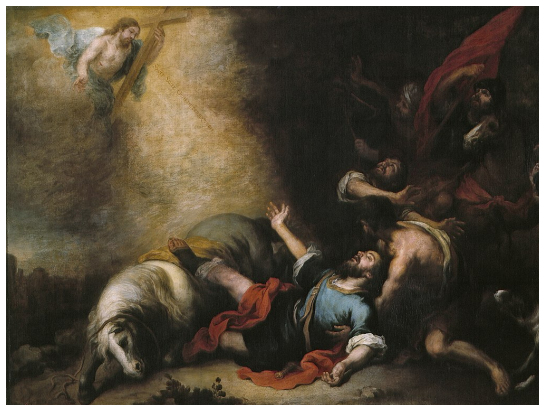

Vojna o pamäť o Piovi XII., II. časť: Viera v nutnosť obrátenia židov – hlavná vina Pia XII.?

Paweł Lisicki

14. februára 2022 ✝ Cirkev Spoločnosť

Bartolomé Esteban Murillo, *Obrátenie sv. Pavla*

zdroj: wikimedia commons

dokončenie I. časti

Vydieranie zo strany teológov

Dokonca aj keď nepodporoval nacistov, ako to chcú radikáli, vraj vyznával falošnú doktrínu antijudaizmu, ktorá mu bránila, aby sa ozval. Je zaujímavé, že tí, ktorí kritizujú Pia XII. za jeho mlčanie, majú na mysli iba mlčanie o zločinoch na Židoch a úplne prehliadajú inak významnú skutočnosť, že tento pápež dôrazne neodsúdil ani nemeckú genocídu Poliakov. Toto ich netrápi.

Dôvod je jednoduchý: Ak Pius neodsúdil nielen zločiny proti Židom, ale ani proti Poliakom, potom jeho správanie určite nemožno vysvetliť nejakým antijudaizmom. Možno urobil chybu, možno si mohol dovoliť viac, ale dôvodom jeho mlčania určite nebol antijudaizmus alebo antisemitizmus. Pápež sa mohol mýliť v politickom zmysle a jeho výkaz ziskov a strát mohol byť nesprávny, ale to nemalo nič spoločné s údajnými predsudkami. To však ideológovia „holokaustianizmu“ v žiadnom prípade nechcú uznať, pretože by to celú ich argumentáciu od základu vyvrátilo.

Devätnásť katolíckych profesorov teológie a histórie napísalo 16. februára 2010 pápežovi Benediktovi XVI. list, v ktorom ho vyzvali, aby zastavil proces kanonizácie Pia XII. Jeden z autorov listu, páter John Pawlikowski, v mene signatárov uviedol, že v zásade nie je proti Piovej kanonizácii, ale že takéto rozhodnutie by výrazne zhoršilo vzťahy so Židmi. V samotnom liste sa zasa uvádza: „*Kresťanské cirkvi, vrátane rímskokatolíckej Cirkvi, po stáročia podporovali náboženský antijudaizmus aj náboženský antisemitizmus, aj keď tak robili nevedomky alebo z nevedomosti. (...) Pre mnohých Židov a katolíkov zohráva Pius XII. oveľa väčšiu rolu než iba ako bývalý pápež. Pius XII. sa skutočne stal symbolom stáročí kresťanského antijudaizmu a antisemitizmu. (...)*“

Ako to už v podobných listoch býva, na konci sa objavila nie príliš šepkaná hrozba, že ak Benedikt XVI. neodstúpi a proces kanonizácie bude pokračovať, povedie to k zhoršeniu kresťansko-židovských vzťahov „*spôsobom, ktorý sa v dohľadnej budúcnosti nedá napraviť*“. Vydieranie zrejme zabralo, pretože kauza povýšenia Pia XII. na oltár sa zastavila.

No tým, že katolícki teológovia napísali, že Pius XII. sa stal „*symbolom stáročí kresťanského antijudaizmu a antisemitizmu*“, možno nechtiac, poctivo napísali, o čom je celá debata o Piovi. Nevedomky sa stal rukojemníkom vo vojne, ktorú vedú ideológovia „holokaustianizmu“ proti tradičnému kresťanstvu. Musia za každú cenu dokázať, že Pius mlčal zo zlej vôle alebo z odporu voči Židom, pretože v opačnom prípade, ak by sa ukázalo, že Židom pomáhal, ako sa len v tých hrozných časoch dalo, ideológovia by prišli o svoj vytúžený symbol. V skutočnosti by sa ukázalo, že celý ich naratív o kresťanskom antijudaizme, ktorý údajne pripravil pôdu pre Hitlera, je neudržateľný.

Preto žiadne zistenia a fakty pre nich nie sú dôležité. Čo na tom, že počas nemeckej okupácie Ríma sa vo Vatikáne ukrývalo štyristosedemdesiat Židov a štyritisícdeväťdesť našlo útočisko v rímskych kláštoroch a ďalších kláštoroch vrátane pápežovej letnej rezidencie v Castel Gandolfe! Nie, to všetko je nepodstatné. Opakujem, že toto nie je spor o fakty, ale o idey, presnejšie, ide o spor ideológie „holokaustianizmu“ s kresťanstvom.

Zdroj: wikimedia commons

Vina a pomoc

Najväčšou vinou Pia XII. nebolo to, že nepomáhal Židom, pretože pomáhal, ani to, že pomáhal príliš málo, pretože nikto z jeho súčasníkov nepomáhal viac, a napokon ani to, že mlčal, pretože aj slepý musí pochopiť, že odsúdenie Hitlera by znemožnilo humanitárnu pomoc. Pius sa previnil najmä tým, že bol pápežom Cirkvi jasne vyznávajúcej potrebu obrátenia Židov a judaizmus odmietajúci Krista považoval za falošné náboženstvo. Preto sa jeho činy neposudzujú a neporovnávajú s tým, čo robili a ako mysleli jeho súčasníci, ale dávajú sa do kontrastu s neskoršími pastiermi Cirkvi, počnúc Jánom XXIII. Pius by bol dobrý pápež, ktorý by si zaslúžil kanonizáciu, keby mal pocit viny za minulosť Cirkvi a keby si uvedomil, že jeho jediným cieľom bola obrana Židov.

Pokiaľ ide o pomoc, ktorú sa Rím snažil všemožne poskytnúť ľuďom v núdzi, moderní historici, alebo aspoň tí najhlasnejší, sa správajú, akoby nepoznali súvislosti. Pápež mohol poskytnúť účinnú pomoc – to znamená zachraňovať životy, odovzdávať informácie, prihovoriť sa za zlepšenie osudu prenasledovaných – len ak by

to bolo aspoň s čiastočným súhlasom Hitlerovho režimu. Až keď toto máme na pamäti, uvedomíme si, aký veľký bol rozsah humanitárnej činnosti Vatikánu.

Pravda však bola úplne iná. Ukázala to Barbara Fraleová vo svojej vynikajúcej knihe *II principe e il pescatore* (Knieža a rybár). Základným presvedčením Eugenia Pacelliho bolo, že „*Cirkev nemá vojenskú moc, ale môže mať len určitý vplyv diplomatickej povahy*“. Práve tu treba vidieť motívy jeho politiky. Nie údajné staré predsudky či historické stereotypy, ale skúsenosti získané počas rokov práce vo vatikánskej diplomacii, pozorovanie činnosti Benedikta XV. počas I. svetovej vojny viedli Pia XII. k takémuto, a nie inému postoju. Talianska historička ďalej píše rovnako presne: „*Takýto vplyv môže byť obrovský, mierny alebo žiadny, všetko závisí od toho, do akej miery tí, ktorí sú pri moci, uznávajú autoritu Svätej stolice: a nacistický režim, s výnimkou konkordátu, neprispeval Cirkvi žiadnu vyššiu náboženskú alebo morálnu autoritu*.“

Pius XII. si bol vedomý, že má do činenia s nebezpečnou a zákernou šelmou. Treba pripomenúť, že až do vypuknutia vojny bol Hitler považovaný za seriózneho európskeho politika, stáleho partnera v diplomatických rokovaniach a účastníka medzinárodných konferencií a stretnutí. Prijatie tvrdých opatrení proti nemu by mohlo viesť iba k zostreniu represíí voči nemeckým katolíkom, Židom by to nepomohlo a ani postoj Nemcov k režimu by to nezmenilo. Ba čo je horšie, Pius by bol stratil akúkoľvek šancu pomáhať samotným Židom, či už tým, ktorí vyznávali judaizmus, alebo kresťanom zo židovstva, ktorí boli v ešte horšej situácii. Preto robil, čo mohol. Keď sa blížila sa búrka stávala čoraz zreteľnejšou, snažil sa diplomatickými kanálmi alebo zákulisnými rozhovormi ovplyvniť diktátora, aby zmiernil svoju politiku. Nakoniec vďaka jeho činom boli zachránené tisíce životov. A robil to vo viere v pravdivosť príkazu milovať blížneho, v pravdivosť zdedeného a nemenného učenia, ktoré si dvetisíc rokov odovzdávali generácie kresťanov.

Otázky nielen o Piovi

Bude Pius XII. nakoniec vyhlásený za blahoslaveného? Ako je možné, že k tomu ešte nedošlo? Tieto otázky skrývajú jednu z najväčších záhad posledných rokov. V roku 2016 sa na ne pokúsil odpovedať Andrzej Grajewski v *Sunday Visitors*, ktorý s odvolaním sa na vyjadrenia kardinála Josého Saraívu Martinsa, bývalého prefekta pre kanonizáciu, uviedol, že hlavným dôvodom, prečo nemohol byť vojnový pápež povýšený na oltár, bol odpor významných židovských kruhov.

Portugalský kardinál stál na čele kongregácie v rokoch 1998 až 2008, teda dostatočne dlho na to, aby ho bolo možné považovať za dôveryhodného svedka. Tvrdí, že Pavol VI., Ján Pavol II. a Benedikt XVI. chceli Pia blahorečiť, ale pod tlakom židovských kruhov ustúpili. Podľa kardinála by mal podobnú pripravenosť vyjadriť aj súčasný rímsky biskup, ale aj on naráža na rovnaký odpor a nemôže vec dotiahnuť do konca. Je to skutočne výnimočný príbeh.

Zdalo sa, že zlomovým bodom bol december 2009, keď sa Benedikt XVI. po dlhých mesiacoch bádania a preverovania archívov konečne rozhodol uznať Piove hrdinské cnosti. Hneď po oznámení prišiel za kardinálom Martinsom izraelský veľvyslanec, píše Grajewski, a snažil sa zablokovať rozhodnutie. Zdá sa, že tento príbeh potvrdzujú aj iné zdroje. Tu je to, čo na rovnakú tému napísal John Thavis, odborník na vatikánske záležitosti, dlhoročný korešpondent a vedúci *Catholic News Service*, najväčšej katolíckej tlačovej agentúry.

Zdroj: wikimedia commons

Podobne ako kardinál Martins, aj on písal o značnom odpore Židov proti blahorečeniu. Poznamenal, že aby to zmiernil, v ten istý deň, keď Benedikt podpísal dekrét o hrdinských cnostiach Pia, oznámil aj podobný dokument, ktorý sa týkal Jána Pavla II. – „*najlepšieho priateľa Židov, aký kedy sedel na Petrovom stolci*“. Keď sa ukázalo, že to nestačí, píše Thavis, Vatikán sa rozhodol vydať osobitné vyhlásenie.

Opakujem: kardinál Martins aj Thavis, ktorý to opisuje z iného uhla pohľadu, sa zhodujú v tom, že Cirkev bola motivovaná snahou upokojiť hnev židovských kruhov. „*Aby bola vec ešte prijateľnejšia*,“ napísal, „*Vatikán vydal akési dementi*.“ Napísal, že pápežova svätosť „*nespočívala v prvom rade jeho v správaní alebo v rozhodnutiach, ktoré prijímal, ale v jeho osobnej svätosti a v duchovných cnostiach*“.

Musíme priznať, že pri čítaní týchto slov nemôžeme nepociťovať obdiv k šikovnosti vatikánskych úradníkov, ktorí dokázali *nomen omen* dať Bohu sviečku a diablu pahrebu. Je to skutočne nezvyčajná situácia, keď svätosť človeka nie je spôsobená tým, čo urobil, a rozhodnutia, ktoré urobil, nemajú nič spoločné s duchovnými cnosťami, ktoré reprezentoval. Thavis toto pomerne nezvyčajné vyjadrenie zhrnul stručne: „*Vatikán sa dištancoval od činov Pia XII., hoci sa zároveň usiloval o jeho blahorečenie*.“ Celá táto šikovnía dialektika a žartovanie, všetko toto dištancovanie sa od pápeža, ktorý zomrel v roku 1959, však nebolo nič platné. Ako poznamenal kardinál Martins, „*židovské kruhy tieto vysvetlenia neprijali*“. Opäť citujúc text *Sunday Visitor*, svetová tlač začala hysterickú kampaň, v dôsledku ktorej „*pápež sa rozhodol pozastaviť svoje rozhodnutie* (o blahorečení)“.

A tak to zostalo až dodnes, pretože, ako opäť poznamenáva Grajewski, „*je otázne, či pápež František sa rozhodne vyzdvihnúť Pia XII. na oltár*“, pretože je neoprávnené dúfať, že kruhy brániace tomuto blahorečeniu, zmenia svoj názor. „Takýto konsenzus pravdepodobne nikdy nebude,“ – redaktor *Sunday Visitor* uvádza a dodáva, že „*v tejto diskusii na faktoch veľmi nezáleží*“.

To je pravda. V posledných rokoch vyšlo mnoho nových kníh založených na archívnom výskume, ktoré dokazujú, že hovoriť o akýchkoľvek sympatiách alebo podpore Pia XII. nacistickému Nemecku a Adolfovi Hitlerovi je absurdné. Niektoré z nich boli opísané v najnovšom čísle mesačníka *Historia Do Rzeczy*. Mark Riebling v knihe *Cirkev špiónov* nepochybne dokazuje, že Pius XII. bol od septembra 1939 v neustálom kontakte s nemeckou opozíciou, ktorá pripravovala atentát na Hitlera. Ba aktívne ju podporoval a dokonca sa podieľal na vytvorení špionážnej siete, ktorej cieľom bolo uskutočniť atentát na *führera*.

Suterén Baziliky svätého Petra bol pravidelným miestom stretnutí Canarisových agentov a pápežových zástupcov. Bol to tiež Pius XII., kto vďaka informáciám získaným od *Abwehru* varoval Spojencov pred dátumom a spôsobom invázie do Francúzska v roku 1940. Odovzdal im aj množstvo ďalších cenných informácií. V roku 1943 sa takmer zázračne vyhol únosu, ktorý pripravil Hitler, a až do júla 1944, mesiaca Hitlerovho atentátu, sprostredkoval rokovania medzi nemeckými sprisahancami a zástupcami Spojených štátov a Veľkej Británie. Dá sa dokonca povedať, že Pius XII. bol jedným z prameňov sprisahania, ktoré malo zvrhnúť vodcu Tretej ríše, a že len situácia na fronte – dobytie Ríma Spojencami – ho zachránila pred *führerovou* pomstou, keď sa dozvedel o rozsahu účasti Svätého Otca.

Podobne aj ďalšie knihy, ako napríklad nedávno v Poľsku vydaná kniha rabína Davida G. Dalina alebo ešte nepreložená kniha talianskej historičky Barbary Fraleovej, ukazujú gigantický rozsah pápežovej angažovanosti pri záchrane Židov. Podľa niektorých bádateľov mu vďaka za život tisíce, podľa iných, ako napríklad Pinchas Lapide, státisíce Židov. To všetko je však irelevantné. Ako som sa pokúsil ukázať vo svojej knihe *Krv na našich rukách?*, Pius je napádaný nie za to, čo urobil, ale za to, že sa stal symbolom „*predkoncilového antisemitizmu Cirkvi*“, a preto musí byť spolu s ňou odsúdený.

Text v *Sunday Visitor* je dokonalým potvrdením mojej tézy. Myslím, že každý čitateľ si musí položiť niekoľko základných otázok. Po prvé, ako je možné, že tí istí pápeži, ktorí sa 50 rokov márne snažili o blahorečenie Pia XII. a neurobili to pre odpor židovských kruhov, vo všetkých oficiálnych dokumentoch a vyhláseniach, o ktorých viem, **tvrdia, že kresťansko-židovské vzťahy sú čoraz lepšie**, že sa dosahuje epochálny pokrok, že dialóg sa úžasne rozvíja? Je toto všetko forma propagandy? Ako môžeme zladíť tento neustály oficiálny optimizmus, tieto rétorické frázy s banálnou skutočnosťou, že pre odpor istých židovských kruhov nemôžu pápeži povýšiť Pia na oltár, hoci by chceli?

Druhá otázka je ešte vážnejšia: Je katolícka Cirkev ešte suverénna? Ak je pravda, čo povedal kardinál Martins, znamenalo by to, že... v náboženských otázkach Cirkev stratila svoju subjektivitu. Ako inak nazvať situáciu, v ktorej o tom, či niekto bude vyhlásený za svätého, nerozhoduje Kongregácia pre kauzy svätých a pápež, ale... veľvyslanec Izraela a svetová tlač?

A napokon tretia otázka, pre katolíkov najbolestivejšia: Prečo nikto z pápežov nebol schopný prejaviť potrebnú odvahu a nepostavil sa proti výhradám židovských kruhov? Aký je dôvod všetkého toho skrývania, prekrúcania a dialektiky? Ako je možné, že jeho nástupcovia, napriek tomu, že poznali skutočný postoj Pia XII., podľahli tlaku? Prečo je pre nich hlas opozície zo strany židovských kruhov, ktoré, ako správne píše Grajewski, pokiaľ ide o Pia XII., akceptujú tézy komunistickej propagandy, dôležitejšie ako hlas vlastných veriacich a historická pravda?

Nuž, na tieto otázky si čitatelia budú musieť nájsť odpovede sami.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/vojna-o-pamat-o-piovi-xii-ii-cast-viera-v-nutnost-obratenia-zidov-hlavna-vina-pia-xii/>